

Belle van Zuylen

Verlichting in de buurt

*‘Ik heb geen talent voor
ondergeschiktheid.’*

Verlichting dichtbij

Verlichting voor velen abstract en ‘ver-van-je-bed-show’

- Franse geleerde mannen met ingewikkelde theorieën

Verlichting in Nederland:

- Canonvenster [Sara Burgerhart](#)
- Canonvenster [Eise Eisinga](#)

- Regiocanon Utrecht: Belle van Zuylen

Belle van Zuylen (1740-1805)

- Volut: Isabella Agneta Elisabeth van Tuyll van Serooskerken
- Belle van Zuylen eigenlijk bijnaam
- Geboren in 1740 op Slot Zuylen (naast Utrecht)
- Woont tot haar 31^e op Slot Zuylen
- In de winters woont ze aan de Kromme Nieuwegracht 3-5 in Utrecht

Beste bezoeker,

Aan deze schrijftafel heb ik negen brieven aan u geschreven.
Ze gaan over mijn leven en de omgeving van Zuysen.
Hier groeide ik op, schreef ik mijn eerste woorden op papier
en kreeg ik mijn eerste huwelijksaanzoek.

De brieven aan u zijn van tafel gewaaid en her en der in het
landschap terechtgekomen. Ik zou het leuk vinden als u mijn
brieven gaat zoeken en lezen. U leert er mij, deze omgeving
en het leven in de 18de eeuw wat beter door kennen.

Bij de kassa is de wandelroute Brieven van Belle verkrijgbaar
die u helpt om mijn brieven te vinden. Het Land van Zuysen
was in mijn tijd al prachtig. Ik hoop dat u er ook van geniet,
en ik ontmoet u graag onderweg.

Behalve brieven en andere berichten van mij zijn er
routepunten waar u algemene informatie over de historie
en het landschap krijgt.

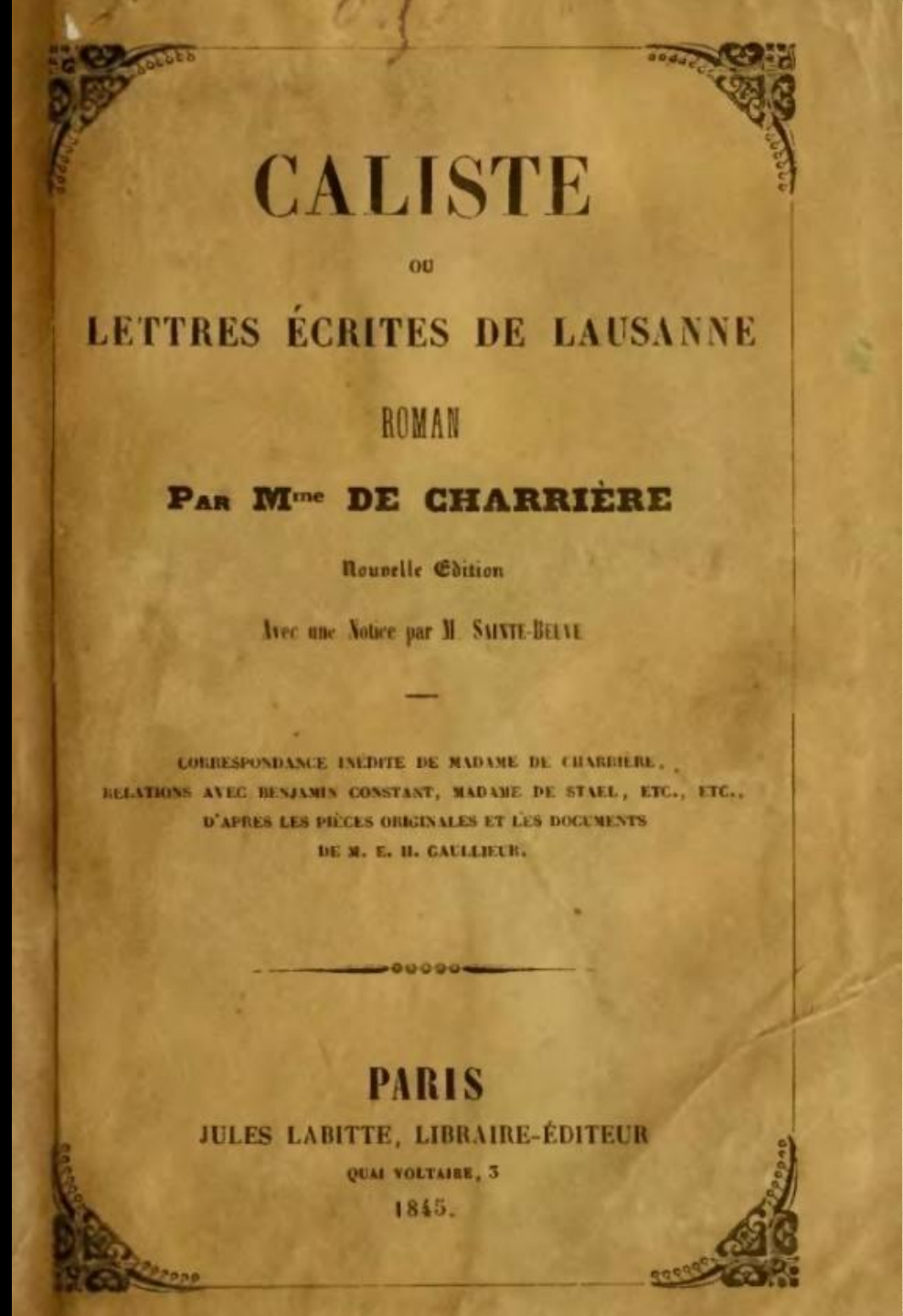
Belle van Zuysen

Onderwijs & emancipatie

- Belle krijgt thuisonderwijs: Engels, Italiaans, Latijn, Duits, muziek, natuurkunde, godsdienst en wiskunde
- Volgt colleges aan de universiteit, maar alleen als toehoorder. Vrouwen worden nog niet toegelaten tot de universiteit.
- Beter opgeleid dan de meeste vrouwen uit haar tijd, maar ook dan de meeste mannen!

Carrière

- Anoniem debuteert op 22e met *Le Noble*: een satirische novelle over de adel.
- Vader haalt het uit de handel als bekend wordt dat zijn eigen dochter hun goede naam bezoedelt...
- *Caliste* (1787): briefroman over hoe moeilijk het is voor jongeren in de 18e eeuw om zich aan het ouderlijk gezag te onttrekken, zeker op liefdesgebied. Zeker voor vrouwen, die daarin vrijwel geen keuze hadden.

Huwelijk & emancipatie?

- Gouden kooi van vader en broers: enige weg uit huis is door te trouwen
- Wil trouwen voor de liefde en wil vrijheid!
- Verlieft op 17 jaar oudere kolonel d'Hermenches, maar die is al getrouwd
- Wijst alle aanzoeken af ('ik heb geen talent voor ondergeschiktheid')
- Trouwt op 31e met huisleraar: Charles-Emmanuel de Charrière
 - Verstandshuwelijk
 - Geen kinderen
 - Publiceert boeken, componeert, correspondeert met denkers uit de Verlichting

Beste wandelaar,

Dit kerkje was al meer dan honderd jaar oud toen ik op Zuylen woonde. Ik ben protestants opgevoed en hoopte christen te kunnen zijn. Mijn vraag aan God om mij religie te laten begrijpen, is nooit beantwoord. Ik kwam altijd ziek van verveling of vol treurige twijfels de kerk uit. Het lukte mij niet om van een godsdienst te houden zolang deze een deel van Gods schepselen uitsloot van het beloofde geluk. Het kan toch nooit goed zijn dat de ene mens wordt gered omdat hij gelooft en de andere niet, omdat hij niet gelooft?

Het kerkje is niet meer hetzelfde als dat waarin ik ben gedoopt en getrouwd. Maar het is nog even klein en pittoresk. Ik was 31 toen ik trouwde, een oude spinster. Het vooruitzicht als vrijgezelle zuster bij mijn broer op Zuylen te wonen benauwde mij meer dan het huwelijk. Viteindelijk heb ik Charles-Emmanuel de Charrière ten huwelijk gevraagd. Hij was Zwitser en de vroegere huisleraar van mijn broers. Mijn man gunde mij de vrijheid die ik nodig had. Na ons huwelijk verhuisden wij naar Le Pontet bij Colombier, in Zwitserland. Ons huwelijk bleef helaas kinderloos.

Hoewel ik mijn vertrouwde groene kamertje miste, kwam in Zwitserland mijn carrière als schrijfster echt tot bloei. Tot mijn dood in 1805 schreef ik romans (Trois femmes), toneelstukken (Attendez revenez) en zelfs opera's (Airs et Romances). Ik schreef omdat ik niet anders kon.

Belle van Zuylen

Belle en de Verlichting

- Belle/Mme de Charrière ontmoette veel bekende denkers uit de Verlichting:
 - Voltaire (ze schreef een opera gebaseerd op een brief die ze aan hem schreef)
 - David Hume
 - Jean-Jacques Rousseau (ze werkte mee aan een boek van Rousseau)

le monde se compare à un
à mauvais en grande partie, & d'autres étions
Et y a bien des années que j'entends dire
comme en sur un mauvais pied, que pour
on nous donne des en arrière des —
de vos vœux, mon Dieu, le disoit au —
on a toujours reproché à la cour Stett-
de favoriser les forces militaires de terre —
fières étions à la nomination du Stadthouder
des forces de mer. Les provinces proposent
un camp vaillant & une augmentation de
Anvers, le Stadthouder propose la levée de
régiments & vice versa, s'entraident ainsi
mieux; pour moi j'étois bien fort pour la
1.° parce qu'elle en beaucoup plus selon le tuteur
compatriotes, 2.° parce que je n'étois pas d'avis —
star si fort au dessus de nos insolens voisins
bis, 3.° parce que j'étois fatigué de voir l'influence
augmenter ainsi que les embêtements de
l'union, je

et les faits. Il y a...
ne peut écrire. ...
sèches archives qu'on appelle extraits, je
plus, j'oubliais les faits principaux avec
on avoit fait écarter, il ne restoit que
écrites pour la lecture & être pas suppo-
abandonner aux uns & aux autres. Ceci
histoire & non pour de tout un l'âme de
Les titres ne sont pas organisés toutes
le qui fait oublier chez l'un, fait se
l'autre.

Vous jouez de petites comédies & n'êtes
de n'en pas trouver assez qui soyent,
Jahrs & courttes. Mais pourquoi ne
sunes de comédies & de tragédies les
se perfectionner à les reciter, & à les
Carra faire la première scène du Quin-
cille d'Alerte, j'ajoute de Philinte
& M. Chapuis. Jouer au costuée
la première scène du Médée malg
la première scène du Quin- de. Plus

Brieven, brieven en nog een brieven

- Schrijft meer dan duizend brieven (die bewaard zijn gebleven. Schrijft aan:
- Constant d'Hermenches:
 - 17 jaar ouder en onbereikbaar. Schrijven 15 jaar lang in het geheim brieven aan elkaar: platonische liefdesrelatie?
 - Zij vraagt hem altijd de brieven te verbranden of terug te sturen, maar hij bewaart ze.
- James Boswell:
 - even oud als Belle. Ze ontmoet hem in Utrecht waar hij een jaar studeert.
 - Aan hem schrijft ze het beroemde citaat: 'Ik heb geen talent voor ondergeschiktheid'.
 - Hij wil haar trouwen, maar eist dat ze niet zonder toestemming met andere mannen correspondeert of boeken uitgeeft. Haar vader weigert het aanzoek.

Meer brieven

- Haar broer Ditie
 - Woont niet in Nederland door zijn slechte gezondheid
- Haar broer Vincent
- Benjamin Constant (neef van Constant d'Hermenches)
 - Hevig verliefd op Belle, maar die was toen al getrouwd
 - Ze hebben wel een affaire

Waar gaan die brieven over?

- Politiek
 - oorlogen in Europa
 - Ontwikkelingen in en na Franse Revolutie
 - Vluchtelingenstroom naar Zwitserland (woonplaats na huwelijk)
 - Napoleon
- Wetenschap
 - theorieën van Newton, gesprekken David Hume
- Persoonlijk leven
 - *Struggles* met liefde en huwelijk
 - Vrijheid en onvrijheid
 - Muziek en componeren
- Literatuur
 - Romans die Belle schrijft zijn briefromans (roman in briefvorm)

Meer weten?

- Verleden van Utrecht: Belle van Zuylen en de gouden kooi
 - https://www.youtube.com/watch?v=-bR_3nJIpAs&feature=emb_title
- Historiek: Belle van Zuylen:
 - <https://historiek.net/belle-van-zuylen-biografie-schrijfster/136108/>
- Brieven van Belle van Zuylen bij het Utrechts Archief
 - <https://charriere.huylgens.knaw.nl/>
- Belle als bewoonster van Slot Zuylen:
 - <https://www.slotzuylen.nl/kasteel/bewoners/belle/>